

MATERIAŁY DOTYCZĄCE ATRAKCJI TURYSTYCZNEJ IMPREZY

**GRUDZIĄDZKI TURYSTYCZNY RAJD SAMOCHODOWY
POZNAJ PIĘKNO ZIEMI GRUDZIĄDZKIEJ 2023**

TURYSTYCZNE SAMOCHODOWE MISTRZOSTWA OKRĘGU BYDGOSKIEGO PZM
2023 - RUNDA 6.

GRUDZIĄDZ, dn. 14.10.2023r.

RYS HISTORYCZNY BRACTW KURKOWYCH W EUROPIE

Idea powstawania bractw kurkowych, szkół, towarzystw czy gildii strzeleckich - bo tak różne nazwy nadawano tym organizacjom miejskim - początkami sięga czasów średniowiecza. Najstarsze, europejskie bractwa powstają w dobie wypraw krzyżowych.

Swym zasięgiem bractwa strzeleckie objęły obszar prawie całej Europy. Związane to było z obowiązkiem samoobrony mieszkańców miast, którzy w razie zagrożenia swego bezpieczeństwa mogli liczyć tylko na własne siły. Stąd z chwilą, gdy miasto opasane zostało murami obronnymi, pilną stawała się konieczność przyuczenia mieszczan do sprawnego posługiwania się bronią, tak aby w razie potrzeby mogli sprostać temu zadaniu.

Rolę tę odgrywały na zachodzie średniowiecznej Europy wspomniane bractwa, najczęściej powoływane do życia przez władze danego miasta i im podległe.

Z czasem bractwa wykształciły własny sposób funkcjonowania, w którym ważną rolę odgrywał, oparty o kalendarz świąt kościelnych, harmonogram strzeleckich ćwiczeń i zawodów, czemu z kolei towarzyszył swoisty ceremoniał.

Występujące w nazwach wielu tych organizacji określenie kurkowy, kurkowe wywodzi się od celu strzeleckich zmagani, którym najczęściej był ptak - początkowo żywy, później zastąpiony drewnianym wyobrażeniem - przypominającym koguta, czyli jak wówczas mówiono: kura, skąd poszła nazwa bractw. O wyborze tego właśnie ptaka jako celu najważniejszych zawodów, w wyniku których wyłaniany był najlepszy w danym roku strzelec, być może zadecydował fakt, że kur (czyli kogut), stanowiący symbol czuwania, uznany został także za najwłaściwsze przedstawienie królewskiej godności ich zwycięzcy, powszechnie nazywanego królem kurkowym.

Warto jednak pamiętać, że na niektórych obszarach Europy (np. w Kolonii) godności tej dostąpiła papuga, w krajach wschodu uznawana powszechnie za królewskiego ptaka. Stąd też w licznych bractwach zachodnioeuropejskich, głównie z obszaru niemieckojęzycznego, to wyobrażenie papugi, a nie kura odnaleźć można na strzeleckich insygniach, zaś niektóre z bractw nazywano nawet nie kurkowymi, lecz papuzimi.

Z uwagi na postęp w rozwoju sztuki wojennej, od XVII w. stopniowo malała rola bractw kurkowych jako instytucji szkolących obrońców murów miejskich. Nie oznaczało to jednak kresu ich działalności. Nadal czynnie ćwicząc się w strzeleckich umiejętnościach, postawiły sobie za cel podtrzymywanie dawnych zwyczajów i tradycji oraz upowszechnianie ich poprzez organizowanie ogólnie dostępnych imprez, często o charakterze zabaw ludowych, przeznaczonych dla jak najszerzego kręgu odbiorców.

MATERIAŁY DOTYCZĄCE ATRAKCJI TURYSTYCZNEJ IMPREZY

**GRUDZIĄDZKI TURYSTYCZNY RAJD SAMOCHODOWY
POZNAJ PIĘKNO ZIEMI GRUDZIĄDZKIEJ 2023**

**TURYSTYCZNE SAMOCHODOWE MISTRZOSTWA OKRĘGU BYDGOSKIEGO PZM
2023 - RUNDA 6.**

GRUDZIĄDZ, dn. 14.10.2023r.

Z czasem coraz wyraźniej widoczna była tendencja do zjednoczenia bractw. Pierwszym tego przejawem było powstanie w 1861 r. Związku Niemieckich Bractw Strzeleckich. Z końcem lat dwudziestych ubiegłego wieku powstał w Niemczech Związek Niemieckich Historycznych Bractw Strzeleckich istniejący i działający tam do dziś.

Za początek jednoczenia się bractw w całej Europie można uznać rok 1955, w którym dwaj Holendrzy i jeden Belg powołali do życia Związek Bractw Strzeleckich, początkowo o niewielkim zasięgu oddziaływania. Z czasem jednak idea ta spotkała się z coraz szerszym oddźwiękiem na obszarze Belgii, Holandii i Niemiec. 17 września 1975 r. w Eindhoven w Holandii dokonano uroczystej rejestracji Europejskiego Stowarzyszenia Historycznych Bractw Strzeleckich (Europäische Gemeinschaft Historischer Schützen -EGS). Odtąd, co kilka lat, organizowane są Europejskie Święta Strzeleckie, połączone z wyborem najlepszego strzelca w Europie, który otrzymuje tytuł Europejskiego Króla Kurkowego. Do EGS należy ponad 6 milionów członków z 12 państw, w tym Polski, którzy skupieni są w ponad 2800 bractwach, zjednoczonych w 25 federacjach i związkach krajowych.

HISTORIA BRACTW KURKOWYCH W POLSCE

Na ziemiach polskich początków takich bractw należy dopatrywać się w turniejach strzeleckich organizowanych w XIII w. na Śląsku i w Wielkopolsce. Pierwsze w Polsce bractwo strzeleckie powstało w 1286r. w Świdnicy, następne w Krakowie i innych miastach. Strzelano początkowo z łuków, później z kusz i broni palnej. Podobnie jak w czasach dzisiejszych, podczas organizowanych co roku zawodów bractw kurkowych ich uczestnicy strzelali do celu, którym była figura koguta (dawniej zwanego kurem). Brata, któremu udało się rozbić kura, obwoływano królem kurkowym.

Pierwszy okres dziejów bractw kurkowych w Polsce zamykają rozbiory Rzeczypospolitej w końcu XVIII w. Okres ten charakteryzował się rozkwitem działalności bractw kurkowych i utrwalaniem wspólnej tradycji brackiej. Powstawaniu większości bractw przyświecały nie tylko idee obrony swoich miast, ale całej Ojczyzny. Bractwa z tego okresu szczególnie pielęgnowały swoją polskość.

W okresie niewoli porozbiorowej bractwa w zaborze austriackim zawiesiły swoją działalność, jak np. w Krakowie i we Lwowie. W zaborze rosyjskim bractwa kurkowe przestały istnieć. Władze carskie nie zezwalały na istnienie jakichkolwiek polskich organizacji. W zaborze pruskim nie likwidowano bractw, ale usiłowano wykorzystać je w polityce germanizacji, starano się, aby dominowali w nich Niemcy.

MATERIAŁY DOTYCZĄCE ATRAKCJI TURYSTYCZNEJ IMPREZY

**GRUDZIĄDZKI TURYSTYCZNY RAJD SAMOCHODOWY
POZNAJ PIĘKNO ZIEMI GRUDZIĄDZKIEJ 2023**

TURYSTYCZNE SAMOCHODOWE MISTRZOSTWA OKRĘGU BYDGOSKIEGO PZM
2023 - RUNDA 6.

GRUDZIĄDZ, dn. 14.10.2023r.

W listopadzie 1918 roku, po 123 latach nieobecności na mapach politycznych Europy Polska odzyskała niepodległość. W tym czasie żywiłowo odradzały się bractwa kurkowe, które wzbogacały idee strzeleckie o treści narodowe i patriotyczne. Przywrócone zostały dawne polskie tradycje, zwyczaje i obrzędy.

Kolejną graniczną datą w historii bractw kurkowych w Polsce był wrzesień 1939r. - wybuch drugiej wojny światowej, który gwałtownie zahamował rozwój ruchu brackiego.

Po roku 1945 bractwa wznowiły działalność, ale wkrótce okazało się, że ówczesne władze zaczęły utrudniać ich pracę. Szczególnie utrudniona była działalność strzelecka, gdyż zabroniono bractwom posiadania broni palnej. W latach 1949-1951 przeprowadzono planową likwidację, a majątek bractw przejął Skarb Państwa.

Po transformacji ustrojowej w 1989r., zaczęły odradzać się rozwiązane w czasach PRL-u stowarzyszenia, w tym również Bractwa Kurkowe, które w listopadzie 1991r. reaktywowały Zjednoczenie Kurkowych Bractw Strzeleckich Rzeczypospolitej Polskiej. Obecnie działa w Polsce blisko sto Kurkowych Bractw Strzeleckich. Człowiekiem, który przyczynił się do odrodzenia i zjednoczenia ruchu brackiego był dr Tadeusz Adam Jakubiak.

Już od wieków średnich działaniu bractw strzeleckich towarzyszyło zawołanie: "Ćwicz oko i dłoń w ojczyzny obronie". Do dziś hasło to jest sztandarowym hasłem wszystkich Bractw Kurkowych Rzeczypospolitej Polskiej. Patronuje im św. Sebastian, rzymski wojownik, skazany za pomoc chrześcijanom.

Bractwa Kurkowe w Polsce posiadają również własny hymn pochodzący z 1863 roku (słowa i muzyka W. L. Anczyc). Został oparty na „Marszu Strzelców” i jest śpiewany na tę melodię.

HYMN STRZELCÓW

*Hej, Bracia wraz – szeregiem broń przy broni!
A z piersi naszych żywy stanie mur,
Jak ojców kord – tak Polskę dziś zastąpi
Z braterskich strzelb piorunów gromki chór,
Wszak z hufca strzelców zastęp wnet gotowy,
By za Ojczyznę w święty ruszyć bój,
Obrońców ziemi wzbudzić zapał nowy
I mundur zmienić na obrońców strój.*

*ref.: Po wieków wiek, strzeleckie oko dłoń
To straż, to tarcz, to dla Ojczyzny broń.*

*Gdy w dziejów mroku życie Polski gasło,
Krew bohaterów sączył srogi wróg,
W bractwie strzeleckim żyło wieczne hasło:
Hej! W broni palnej szukaj zbawczych dróg!
I pierzchnął wróg z Ojczyzny zmartwychwstał,
Rozprysła się kajdanów twarda stal,
Więc ojców wzorem i dla ojców chwały
Do oka broń i mierz i cel i pal!*

*ref.: Po wieków wiek, strzeleckie oko dłoń
To straż, to tarcz, to dla Ojczyzny broń.*

MATERIAŁY DOTYCZĄCE ATRAKCJI TURYSTYCZNEJ IMPREZY

**GRUDZIĄDZKI TURYSTYCZNY RAJD SAMOCHODOWY
POZNAJ PIĘKNO ZIEMI GRUDZIĄDZKIEJ 2023**

TURYSTYCZNE SAMOCHODOWE MISTRZOSTWA OKRĘGU BYDGOSKIEGO PZM
2023 - RUNDA 6.

GRUDZIĄDZ, dn. 14.10.2023r.

CHEŁMIŃSKIE TOWARZYSTWO STRZELECKIE - BRACTWO KURKOWE

Bractwo strzeleckie w Chełmnie zostało powołane przez radę miasta wilkierzem¹ z 1 maja 1427 r. Początkowo członkiem bractwa mógł zostać tylko obywatel miasta Chełmna. Po zmodyfikowaniu przepisów w 1830 r. członkami mogli być miejscowi i zamiejscowi, bez różnicy stanu i wyznania, którzy ukończyli przynajmniej 24 lata.

Podobnie jak w przypadku wszystkich bractw kurkowych Bractwo strzeleckie w Chełmnie miało za zadanie podnosić sprawność strzelecką mieszczan i w ten sposób przygotowywać ich do obrony swojego grodu.

Chełmińskie bractwo kurkowe w swoich dziejach przeżywało okresy załamania. Podupadło ono w XVI wieku, po czym zostało ponownie powołane wilkierzem przez radę miasta 7 lutego 1590 r. Ponowny upadek nastąpił w 1769 r. Dopiero w okresie Księstwa Warszawskiego reaktywowało ono swoją działalność, choć nigdy już nie odzyskało dawnej świetności. Bractwo kurkowe w okresie II Rzeczypospolitej Polskiej istniało w Chełmnie do 1939 r.

Po sześćdziesięciu latach stagnacji 3 lipca 1999 r. ponownie reaktywuje się bractwo kurkowe na Ziemi Chełmińskiej. W wyniku postanowienia Sądu Okręgowego w Toruniu I Sekcja Rejestrowa wpisano do rejestru St "A" pod pozycją "A" 780 dnia 27 września 1999 r.- Chełmińskie Towarzystwo Strzeleckie Bractwo Kurkowe z siedzibą 86-200 Chełmno ul. Wojska Polskiego 13 m1.

30 września 2000 r. to historyczny dzień w dziejach Bractwa, w dniu tym po raz pierwszy członkowie Bractwa stanęli do ślubowania - przysięgając podczas uroczystej mszy na sztandar miasta Chełmna.

W maju 2001 r. Bractwo Kurkowe otrzymało w użyczenie od Urzędu Miasta zabytkowy obiekt w postaci Baszty Dominikańskiej, którą z wielkim staraniem odremontowano z przeznaczeniem na siedzibę.

W 2009 roku Bracia stworzyli własną strzelnicę w należącym do nich Forcie VIII Klamry (Twierdza Chełmno).

By zostać członkiem bractwa trzeba uzyskać poręczenie brata wprowadzającego, a potem przez rok cały pracując wykazać swą postawą, że godnym się jest by bracia przyjęli go w swe szeregi. Roczny staż kończy uroczysta przysięga złożona na sztandar Bractwa.

¹ uchwała (lub zbiór takich uchwał) rady miejskiej w dawnej Polsce